

ZPRÁVY

Centrum základního výzkumu školního vzdělávání: zpráva o řešení projektu LC06046 za rok 2007

Následující zpráva stručně informuje čtenáře o řešení projektu v roce 2007. Připomínáme, že v rámci prestižního programu rozvoje vědy a výzkumu MŠMT ČR získala Pedagogická fakulta UK podporu pro projekt Centrum základního výzkumu školního vzdělávání. Projekt byl připraven v roce 2005, postoupil do veřejné soutěže a získal grant na dobu řešení 31. 3. 2006 – 31. 12. 2010. Na programu *Centra základního výzkumu školního vzdělávání LC 06046* (dále jen Centrum) se podílejí vědeckovýzkumná pracoviště dvou pedagogických fakult, Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a Centrum pedagogického výzkumu Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Pražské pracoviště je koordinátorem celého projektu.

Řešení projektu Centra v roce 2007 probíhalo podle plánu v již stabilizovaném týmu. Lze je charakterizovat jako intenzivní realizaci vědeckovýzkumných aktivit s relevantními výstupy, obohacujícími poznatkovou základnu oboru, zejména vzhledem k analýze procesů probíhajících ve školním vzdělávání. Prezentace a publikace dílčích výsledků, s nimiž řešitelé vstupovali do mezinárodní i národní diskuse, zaznamenaly četné ohlasy, v nichž je Centrum vnímáno již jako prestižní pracoviště.

Ve výzkumných aktivitách dominovaly empirické a srovnávací výzkumy, navazující na teoretickou a metodologickou fázi řešení. Byly vyvinuty a ověřeny nové výzkumné nástroje a metody zpracování výsledků. Prohloubena byla vnitřní integrace analýzy školního vzdělávání na různých úrovních, od makroúrovně vzdělávacího systému k mikroúrovni výukového procesu ve třídě.

Rozšířeny a zdokonaleny byly formy vzájemné i externí komunikace a prezentace projektu. Zlepšily se výrazně podmínky realizace projektu, vybavení technikou a relevantní zahraniční literaturou. Koordinátorské pracoviště v Praze od září pracuje v rekonstruované a modernizované budově v podmínkách odpovídajících mezinárodnímu standardu. Centrum zde má nově k dispozici víceúčelovou místnost, která slouží jako příruční knihovna, obsahující zahraniční literaturu získanou z grantu a publikace, které vznikly v rámci projektu. Místnost slouží také k zasedání Rady Centra, konzultacím a jednáním řešitelského týmu. Studovna je přístupná doktorandům a dalším zájemcům mimo řešitelský tým.

Lze konstatovat, že všechny plánované aktivity byly splněny. Díky finanční podpoře projektů bylo umožněno organizovat významná vědecká setkání, účastnit se mezinárodních konferencí a vydávat vlastní publikace (podrobněji dokumentováno v popisu řešení dílčích cílů níže). Zde uvádíme hlavní přínosy a inovace relevantní pro řešení celého projektu:

- Podařilo se vytvořit a zavést nový časopis *Orbis scholae*, který je vydáván třikrát ročně (2 čísla česky a 1 anglicky), v němž lze zaznamenat kvalitativní posuny. Bylo zavedeno recenzní řízení, rozšířena redukční rada o mezinárodní spolupracovníky (11 odborníků z 8 zemí 3 kontinentů). Do časopisu již přispívají kromě domácích také zahraniční autoři. Časopis je distribuován v ČR i v zahraničí podle cíleně budovaného adresáře. Koncentruje se na monotematická čísla, orientovaná na podstatné problémy školního vzdělávání, řešené v dílčích cílech projektu Centra. V roce 2007 to byla problematika kurikula (č. 1), učitelské profese (č. 3) a transformačního procesu ve vzdělávání (č. 2, anglické číslo). Veškeré texty publikované v časopise jsou také dostupné odborné veřejnosti na webu Centra.
- Z akcí organizovaných Centrem je třeba zvláště zdůraznit: uspořádání konference *Kurikulum v proměnách školy* (Brno 20.–21. 6. 2007) z níž byl vydán sborník (CD-ROM) a navazující monotematická publikace *Příspěvky k tvorbě a výzkumu kurikula*. Výstupy jsou zveřejněny na webu konference; organizace mezinárodního workshopu *Transformation of Educational Systems in the Visegrád Countries* (Praha 17. 10. 2007) za účasti odborníků z 5 zemí, včetně garanta projektu – podstatnými výstupy bylo vydání národních analytických studií (*Orbis scholae*, č. 2/2007) a vytvoření projektu mezinárodní monografické studie, která bude připravena v angličtině k vydání v roce 2008.
- Z vystoupení na mezinárodních konferencích a významných konferencích domácích za zvlášť významné považujeme: účast na 13. světovém kongresu srovnávací pedagogiky (Sarajevo 3.–7. 9. 2007), kde vystoupilo 5 řešitelů s ohlasem a novými nabídkami k mezinárodní spolupráci, koordinátorka se aktivně účastnila jednání exekutivy; účast na konferenci Evropské asociace pedagogického výzkumu, kde bylo přijato všech 5 přihlášených referátů (Gent 19.–22. 9. 2007); účast řešitelů na konferenci České asociace pedagogického výzkumu (Č. Budějovice 12.–13. 9. 2007), kde vystoupilo s referáty 15 řešitelů Centra, z toho 1 byl plenární; spolupředatelství a spoluúčast na konferencích a seminářích v zemích EU (Freiberg, Budapešť, Athény, Malmö).
- Kromě workshopů a seminářů dílčích týmů bylo organizováno výjezdní zasedání Centra (Telč 19.–20. 7. 2007), které umožnilo diskutovat výsledky oboru řešitelských pracovišť ve společných workshopech a provést reflexi postupu řešení projektu jako celku.

V uplynulém roce dvakrát zasedala Rada Centra (22. 3. a 8. 11. 2007), která měla vždy k dispozici dokumentaci projektu, výstupy a průběžnou zprávu o postupu řešení.

Dílčí cíl 1:

Řešení projektu v tomto dílčím cíli se soustředilo na analýzu transformačního procesu a změnu v jednotlivých dimenzích školního vzdělávání v kontextu změn společnosti a vzdělávací politiky ve čtyřech zemích Visegrádské skupiny. Byly vypracovány národní analytické studie všech čtyř zemí, které budou východiskem pro průřezovou srovnávací studii. Národní studie byly zpracovány ve společné struktuře, která byla výsledkem jednání mezinárodního kolokvia, uskutečněného v prosinci 2006. Studie obsahují následující kapitoly:

- Stručná charakteristika historického vývoje země a základní informace o její současnosti.
- Popis struktury vzdělávacího systému.
- Analýza procesu transformace vzdělávacího systému od roku 1989 do současnosti.
- Dimenze transformace: Cíle a funkce vzdělávání. Řízení a administrace školství. Financování školského systému. Změny ve struktuře vzdělávacího systému. Kurikulární politika a tvorba kurikula. Hodnocení a monitorování vzdělávání. Autonomie školy. Učitelství a profesní rozvoj učitelství. Podpůrné struktury. Sociální dimenze vzdělávání transformace.
- Klíčové problémy a perspektivy.

Součástí řešení byla po celou dobu intenzivní mezinárodní komunikace, peer-review a zpřesňování textu. Významnou událostí byl mezinárodní workshop, na němž se sešli autoři studií s garantem Centra W. Mitterem z Německa. Workshop se uskutečnil v Praze na řešitelském pracovišti (17.–18. října), organizován a veden byl E. Walterovou a D. Gregerem. V pracovním jednání bylo provedeno recenzní hodnocení studií, které posílilo analytický přístup a vytvořilo předpoklady pro finální komparativní fázi řešení, plánovanou na rok 2008. V ní bude zpracována monografická publikace v angličtině, která bude předána do prestižního zahraničního nakladatelství. Výstupem workshopu byla také struktura monografie a program dalšího postupu. V následujícím měsíci byly analytické studie finalizovány, redigovány, jazykově korigovány a předány do tisku. Vydány byly v tematickém čísle *Orbis scholae*. Součástí řešení bylo také přednesení referátu *Comparing Education Change: Methodological Dialogue Among Visegrád Countries* (E. Walterová) v teoreticko-metodologické sekci na 13. světovém kongresu srovnávací pedagogiky, který zaznamenal ohlas již v průběhu jednání.

Mezi hlavní výstupy řešení dílčího cíle za rok 2007 patří anglické monotematické číslo časopisu *Orbis scholae* – Walterová, E.; Greger, D. (Guest Editors) *The Transformation of Educational Systems in the Visegrád Countries*. *Orbis scholae*, Volume 1, Number 2, 2007. – které obsahuje studii uvádějící do kontextu srovnávacího výzkumu a charakterizující vznik a vývoj Visegrádské skupiny, čtyři národní analytické studie, jednu studii doktorandskou a další příspěvky, recenze a zprávy zaměřené na srovnávací pedagogiku. Číslo je věnováno Jiřímu Kotáskovi in memoriam a obsahuje nekrolog (E. Walterová). Bylo distribuováno významným odborníkům do zahraničí i do ČR.

Dílčí cíl 2:

Hlavním výstupem dílčího cíle 2, jehož realizace je plánována do konce roku 2010, budou tři analytické studie o vzdělávacích systémech Německa, Švédska a Velké Británie, představující odlišné typy vzdělávacích systémů, s důrazem kladeným na školní vzdělávání. Studie budou současně obsahovat implicitní i explicitní srovnávání se školním vzděláváním v České republice. Širším cílem a východiskem řešení celého dílčího cíle je přispět k rozvoji české srovnávací pedagogiky a její metodologie. V návaznosti na aktivity realizované v roce 2006 pokračovala v roce 2007 práce na plnění daného dílčího cíle.

Byly vytvářeny obsahové analýzy primárních pramenů a sekundární literatury, které povedou k publikování dílčích komparativních studií o třech uvedených vzdělávacích systémech. Uskutečnila se pracovní schůzka týmu k upřesnění koncepce a způsobu zpracování studií.

Hlavní pozornost se soustředila na vypracování studie o vzdělávacím systému Německa. V souladu s plánem byla její pracovní verze připravena ke konci roku 2007. Studie byla nazvána Školní vzdělávání v Německu. Jejími autory jsou Věra Ježková, Botho von Kopp a Tomáš Janík. Součástí práce na studii byla tři pracovní setkání její hlavní autorky se zahraničním expertem, Dr. B. von Koppem, která se uskutečnila v Praze, a četné konzultace s ním prostřednictvím elektronické pošty. Studie tak splňuje jeden ze základních metodologických požadavků, jímž je konfrontace interního a externího pohledu na aktuální témata a problémy vzdělávání v příslušné zemi.

V následujícím roce bude tato studie publikována jako vědecká publikace v nakladatelství Karolinum. Bude představovat hlavní výstup řešení dílčího cíle 2 za rok 2008.

V návaznosti na rok 2007 budou dále vytvářeny obsahové analýzy primárních pramenů a sekundární literatury a bude vypracováno několik statí o dílčích aktuálních tématech a problémech školního vzdělávání ve Švédsku a Velké Británii, které budou sloužit jako východisko pro vypracování komparativních studií o školním vzdělávání v těchto zemích. Publikování těchto studií v odborném tisku bude představovat další výstupy za dané období.

Uskuteční se rovněž pracovní setkání k dalšímu upřesnění koncepce a způsobu zpracování studií, která budou vycházet ze zkušeností z práce na studii o školním vzdělávání v Německu a současně odrážet specifika obou dalších zemí. Studie o vzdělávacím systému Švédska a Velké Británie budou publikovány v dalších dvou letech.

Dílčí cíl 3:

Dílčí cíl 3 projektu Centra si klade za cíl kriticky posoudit stav naplňování principu spravedlivosti ve vzdělávání školskými systémy ve vybraných evropských zemích na základě dat z empirických výzkumů a navrhnout strategie v oblasti vzdělávání podporující sociální soudržnost ve společnosti. Řešení dílčího cíle probíhá v soula-

du s původním návrhem projektu a jeho ukončení je plánováno na příští rok, kdy vyvrcholí organizováním mezinárodní konference v anglickém jazyce v Praze.

Hlavním úkolem řešení dílčího cíle v roce 2007 bylo zajistit sběr dat v rámci mezinárodního dotazníkového šetření na rozsáhlém vzorku respondentů. Na základě analýzy dat z pilotního šetření realizovaného v minulém roce, kterého se v ČR účastnilo 373 žáků, byl upraven dotazník, a to v komunikaci se zahraničními partnery, do finální podoby. V průběhu tohoto roku také došlo k realizaci hlavního šetření, kterého se účastnilo celkem 1512 žáků 9. ročníků ZŠ a odpovídajících ročníků víceletého gymnázia ze 74 škol z celé ČR. Školy byly vybrány náhodným víceetapovým výběrem z databáze všech škol v ČR. Výzkumu se dále účastnili žáci z Belgie, Francie, Itálie a Velké Británie. Data byla převedena do datové matice SPSS (celkový rozsah souboru 12 575 žáků), data byla vyčištěna a také byla vytvořena předběžná analýza dat – jednostupňové třídění a zprávy pro školy, které se účastnily výzkumu.

V tomto roce byla dále započata příprava mezinárodní konference, která se uskuteční ve dnech 16. 6. – 19. 6. 2008 v Praze. Byla vytvořena internetová prezentace konference (<http://www.pedf.cuni.cz/uvrv/equity-education-conference/>) se základními údaji v angličtině (angličtina bude jednacím jazykem konference), které jsou postupně doplňovány. Dále byli předběžně osloveni první zahraniční účastníci konference (key-note speakers). Vlastní realizace konference bude hlavním vyvrcholením řešení celého dílčího cíle v příštím roce a z konference bude vydán sborník příspěvků na CD-ROM.

V tomto roce byly také publikovány nebo připraveny k publikaci některé výstupy. Především byla vytvořena kritická analýza programů a opatření na podporu vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími potřebami (kompenzační a jiné programy pro sociokulturně znevýhodněné žáky, Romy, národnostní menšiny, žáky se specifickými poruchami učení a chování aj.) a jejich výsledků. Základní souhrnná informace o nálezech byla publikována ve francouzštině v časopise věnovaném této problematice (Greger, D. *L'école en République tchèque*) a rozsáhlá studie byla připravena v anglickém i francouzském jazyce, prošla recenzním řízením a bude vydána příští rok v knize u francouzského vydavatele (autoři Greger, D.; Levínská, M.; Smetáčková, I.). Dále byly prezentovány výsledky výzkumů na domácích i zahraničních konferencích (konference ČAPV a XIII. mezinárodní kongres srovnávací pedagogiky v Sarajevu).

V příštím roce budeme kromě hlavního výstupu – zorganizování konference – také pokračovat v publikování a prezentování výstupů projektu na konferencích i v seriálových publikacích. Významným cílem pro příští rok je také příprava monotematického anglického čísla časopisu *Orbis scholae* (2/2008) s názvem *Education, Equity and Social Justice*. Lze shrnout, že poslední rok řešení dílčího cíle je zaměřen především na prezentování získaných dat v empirickém šetření a dalších výsledků analýz naplňování principu spravedlnosti ve vzdělávání formou publikací a vystoupení na konferencích. Bude rovněž připravena závěrečná zpráva z řešení tohoto dílčího cíle.

Dílčí cíl 4:

Řešení projektu Centra v dílčím cíli 4 proběhlo v souladu s plánem. Byl vypracován první draft dotazníku k připravovanému reprezentativnímu šetření vztahu české veřejnosti ke školství a vzdělávání. Uvažované pracovní hypotézy a formulované otázky se přitom týkají 7 dílčích témat: 1. hodnocení celkového stavu školství a jeho dílčích aspektů (celková spokojenost, aktéři přispívající k rozvoji školství, pozornost věnovaná problematice aj.) 2. zjišťování postojů ke vzdělávání (včetně vzdělanostních aspirací a představ o ideální vzdělávací dráze, názorů na dostupnost vzdělávání aj.), 3. hodnocení reality české školy (včetně hodnocení důležitosti jednotlivých znalostí, dovedností a kompetencí), 4. učitel a jeho reflexe ze strany široké – ale i rodičovské – veřejnosti, 5. názorů na spravedlnost českého školství s důrazem na primární a nižší sekundární stupeň, 6. hodnocení (relevantního) širšího sociálního kontextu včetně dimenze budoucnosti (tj. trendy sociální, technologické, demografické aj. trendy a jejich vztah ke škole a vzdělávání, scénáře možných budoucností školy), 7. aktuální témata a problémy (kurikulární reforma, statní maturita, Rady škol aj.).

Dále byl zrealizován výzkum na dostupném vzorku 76 školských manažerů týkající se percepce budoucnosti školy, jejich hlavních problémů limitujících další rozvoj a aktérů, kteří školu přímo či nepřímo ovlivňují. Důraz byl kladen také na analýzu postojů k možným opatřením a strategiím vzdělávací politiky, na hodnocení (vzdělávacímu systému) vnitřních, ale také vnějších trendů působících na podobu školy. Výsledky výzkumu byly publikovány v časopise *Orbis scholae* č. 3 pod názvem *Budoucnost školy v percepci školského managementu* (Černý, 2007). Výzkumná zjištění byla též přednesena na tuzemských i zahraničních vědeckých konferencích (ČAPV, září 2007; Sarajevo, září, 2007). Tento výzkum se ukázal jako perspektivní, proto došlo k inovování použitého dotazníku a v současné době (listopad–prosinec) probíhá sběr dat ve druhém kole šetření názorů školského managementu.

Stěžejní a časově náročnou aktivitou byla kompletní realizace 8 polostrukturovaných rozhovorů se zástupci českých elit (+ 2 interview rozpracovaná) týkajících se názorů představitelů různých oblastí tuzemského veřejného života (věda, kultura, byznys, nevládní organizace, církve a náboženské směry, politika aj.) na podobu školy a vzdělávání pro 21. století. Proběhly přípravy na tato interview „šitá na míru“ jednotlivým respondentům (tj. rešerše periodického tisku, nastudování relevantních publikací aj.), samotná realizace rozhovorů, pořízení jejich audio nahrávky, přepis, autorizace. Přistoupilo se k přípravě kvalitativní analýzy sebraného materiálu (výběr vhodného softwaru, možnosti kódování aj.). Části některých rozhovorů byly opublikovány v periodickém tisku (*Respekt*, *MF DNES*, *Přítomnost*), dále se připravuje jejich vydání v knižní publikaci, která by se měla zabývat úlohou školy a školního vzdělávání v podmínkách měnící se společnosti na prahu 21. století (vypracování strukturované nabídky za účelem oslovení vybraných českých nakladatelství).

Dílčí cíl 5:

Řešení projektu v dílčím cíli 5 probíhalo v souladu s plánem. Průběžně se konaly pracovní schůzky týmu řešitelů dílčího cíle: E. Walterová, D. Dvořák, P. Urbánek, M. Chvál a K. Starý, na kterých se upřesňovalo pojetí a metodologie případové studie. Za tímto účelem byla pořízena a prostudována relevantní domácí i zahraniční literatura a vytvořeny nebo upraveny výzkumné nástroje a techniky. O přípravné fázi byly předneseny příspěvky na zahraničních konferencích: v Aténách (ATINER): Starý, K. Potential of Internal Change in School; v Sarajevu (WCCES): Starý, K. How Czech Teachers Develop Key Competence to Learn; a v Gentu: (ECER) Starý, K. How Teachers Develop Student`s Key Competence to Learn: Case Study. Konaly se dva workshopy zaměřené na formování výzkumného týmu a vyjasnění metodologických otázek případové studie. První se konal v červnu 2007 v Praze a předmětem celodenního jednání bylo jednak obsahové zacílení studie na rozvojový potenciál školy, jednak na metodologické otázky případové studie. Druhý seminář se konal v rámci výjezdního pracovního semináře řešitelů Centra v Telči na konci července 2007. Zde se zevrubně diskutoval zamýšlený design pilotní případové studie, způsob výběru vzorku škol pro vícečetnou případovou studii a zapojení spoluřešitelského pracoviště v Brně. Za účelem ověření výzkumných nástrojů byla metodologicky připravena a realizována pilotní případová studie (PPS) na jedné pražské základní škole. Po prvním kontaktu s vedením školy (2. 11.) byla zahájena analýza dokumentace (koncepce rozvoje školy, výroční zprávy, inspekční zprávy, vlastní hodnocení školy a školní vzdělávací program). Poté výzkumníci seznámili učitele pilotní školy s plánem výzkumu a získali jejich souhlas s pozorováním a pořizováním audiovizuálního záznamu výuky. Intenzivní sběr dat výzkumným týmem doplněným o zástupce partnerského brněnského pracoviště probíhal v týdnu od 3. do 7. 12. 2007. Podařilo se získat audiozáznamy rozhovorů se všemi učiteli školy, videozáznamy vyučovacích hodin převážně většiny učitelů, záznamové protokoly z mnoha dalších hodin a další dokumenty jako kopie žákovských sešitů, příprav učitelů apod. Byly distribuovány dotazníky rodičům, učitelům a žákům.

V příštím roce se těžiště práce přesune na interpretaci výzkumných dat shromážděných v rámci pilotní případové studie. Vyhodnocení se soustředí na obsahovou analýzu školního kurikula, výsledků učení žáků, vztahy v učitelském sboru, vztahy mezi učiteli a žáky, vztahy rodičů a obce ke škole. Po vyhodnocení pilotní případové studie se připraví definitivní design a realizační plán vícečetné případové studie. Budou přijata kritéria pro výběr vzorku škol s ohledem na velikost obce a současně dosavadní vývoj školy. Plánuje se realizace VPS ve třech až pěti školách. Přednost bude dána školám otevřeným, které budou ochotné s výzkumníky spolupracovat, a školám, které v současnosti procházejí obdobím pozitivního rozvoje. Dílčí závěry budou publikovány v odborných časopisech a bude o nich referováno na domácích i zahraničních konferencích.

Dílčí cíl 6:

Řešení projektu v dílčím cíli 6 probíhalo v souladu s plánem. V průběhu roku 2007 byla podrobněji zkoumána kurikulární problematika, a to mj. v souvislosti s řešením projektů GA ČR 406/06/0246 *Obsahová dimenze kurikula ZŠ* a GA ČR 406/06/P037 *Didaktická znalost obsahu jako klíčový koncept kurikulární reformy* (s cílem dosáhnout synergie v řešení projektů). Pokračovalo se v navazující kritické analýze literatury a mezinárodních dokumentů vztahujících se k problematice kurikula. Výstupem je na dvě desítky studií, dva monografické sborníky (*Hodnocení učebnic, Příspěvky k tvorbě a výzkumu kurikula*) a monotematické číslo časopisu *Orbis scholae*. Na vytvoření těchto publikací se podíleli jak brněnští, tak pražští pracovníci projektu; přizváni byli též vybraní zahraniční experti (např. prof. Mikk, prof. Stadler).

V publikacích se sledovaly různé aspekty kurikula základní školy (např. klíčové kompetence, vztah obor-vyučovací předmět), problémy didaktické transformace vzdělávacího obsahu. Pozornost byla věnována také metodologickým otázkám zkoumání kurikula – byly popsány různé přístupy a metody kurikulárního výzkumu. Vlastní empirický výzkum se zaměřoval na kategorie cílů a obsahů vzdělávání ve vybraných vyučovacích předmětech, resp. vzdělávacích oblastech (např. fyzika). Významný příspěvek k řešení dílčího cíle 6 představuje kolektivní monografie s názvem *Hodnocení učebnic* obsahující příspěvky ke zkoumání učebnic v různých vyučovacích předmětech školního vzdělávání, která navazuje na publikaci *Učebnice pod lupou* z prvního roku řešení projektu. Monografie obsahuje studie k metodologii výzkumu učebnic, konkrétní analýzy učebnic a prezentuje výsledky vlastních empirických výzkumů učebnic. Syntetizující publikací je monotematické číslo časopisu *Orbis scholae* 1/2007 věnované kurikulární problematice (zejm. cíle a klíčové kompetence, požadavky společnosti vědění na kurikulum, modelování kurikula, tvorba kurikula atp.).

Výsledky řešení projektu byly průběžně prezentovány na konferencích a seminářích v České republice (např. konference ČAPV) i v zahraničí (např. European Conference on Reading). Na PdF MU v Brně byla uspořádána dvoudenní konference *Kurikulum v proměnách školy* (20. a 21. 6. 2007) – v souvislosti s řešením projektu GA ČR 406/05/0246 *Obsahová dimenze kurikula základní školy*. Výstupem z konference je sborník příspěvků *Příspěvky k tvorbě a výzkumu kurikula*, dále sborník CD-ROM obsahující elektronickou verzi příspěvků a webová stránka konference: <http://www.ped.muni.cz/weduresearch/CDKurik/>. Kurikulární problematice bylo věnováno několik seminářů realizovaných např. ve spolupráci s brněnskou pobočkou České pedagogické společnosti. Všechny výše uvedené odborné akce se vedle řešitelů účastnili také doktorandi a dále přizvaní odborníci z České republiky i ze zahraničí.

V příštím roce budou badatelské a publikační aktivity řešitelů navazovat na dosavadní výsledky, ale výrazněji se budou zaměřovat na problematiku vytváření klíčových kompetencí u žáků. V současné době se připravuje a zabezpečuje metodologická stránka výzkumu klíčových kompetencí. Výsledky budou průběžně publikovány v odborných časopisech a monografiích.

Dílčí cíl 7:

V souvislosti s řešením dílčího cíle 7 bylo v průběhu roku 2007 publikováno 6 studií, v nichž jsou dokumentovány vize, aktivity i dosažené výsledky řešitelského týmu. V první polovině roku 2007 proběhl sběr dat pro projekty CPV videostudie anglického jazyka a CPV videostudie tělesné výchovy, který obnášel pořízení cca 150 videozáznamů vyučovacích hodin reálné výuky. V současné době probíhá zpracování dat (transkripce atp.) a jsou připravovány kategoriální systémy pro jejich analýzu. V roce 2007 probíhaly další analýzy dat získaných v rámci CPV videostudie fyziky a zeměpisu a byly publikovány výsledky těchto videostudií.

V roce 2007 byl uspořádán cyklus metodologických workshopů věnovaných problematice výzkumu založeného na analýze videozáznamu. Cílem workshopů bylo zprostředkovat získané metodologické dovednosti a zkušenosti členům řešitelského týmu, studentům magisterských a doktorských studijních programů a dalším zájemcům. Workshopy byly věnovány následujícím tématům: *Výběr vzorku pro CPV videostudie Aj a Tv: hledání možností randomizace* (29. 1. 2007), *Metodologické přístupy k analýze videodat ve videostudiích Aj a Tv* (18. 9. 2007). Významnou mezinárodní akcí bylo uspořádání workshopu (CPV Brno – IPN Kiel) s názvem *On the Power of Videostudies in Investigating Instructional Practice* (1.–3. 11. 2007, CPV PdF MU, Brno).

Výsledky řešení cíle 7 byly prezentovány formou referátů na konferencích pořádaných v České republice i v zahraničí – např.: *Video Study of Foreign Languages* (workshop pořádaný Česko-saským vysokoškolským kolegiem a REAL Centre Univerzity v Saské Kamenici, Freiberg, 4.–6. květen 2007), *Opportunities to Learn and Physics Instruction in the Czech Republic: Methodology and Results of CPV Video Study* (spolupořádání mezinárodního sympozia na konferenci Evropské asociace pro výzkum přírodovědného vzdělávání, Univerzita Malmö, 24. 8. 2007), *The Structure of Physics Instruction in the Czech Republic: The research approach and results from CPV video study* (spolupořádání mezinárodního sympozia na konferenci Evropské asociace pro výzkum učení a výuky, Univerzita Budapešť, 31. 8. 2007). Cílem prezentací bylo nabídnout výsledky výzkumů za Českou republiku mezinárodní odborné komunitě.

V příštím roce se bude pokračovat v analýzách zaměřených na vybrané aspekty výuky v různých vyučovacích předmětech (např. role médií ve výuce anglického jazyka, využívání mateřského jazyka při výuce cizích jazyků, výuka reálií v cizojazyčné výuce, rozvoj dovedností ve výuce cizím jazykům, experimenty ve výuce fyziky, řídicí styly učitelů tělesné výchovy apod.). Vzhledem k tomu, že získané výzkumné výsledky umožňují vstupovat do mezinárodně srovnávacího výzkumu, budou výstupy prezentovány v komparativní perspektivě na významných evropských konferencích. Řešitelský tým připravuje prezentace příspěvků k problematice videostudií na významných evropských konferencích jako např. Konferenci Evropské asociace pedagogického výzkumu (ECER) 2008 a další.

Druhý rok řešení lze považovat za úspěšně splněnou etapu realizace projektu, která znamená určité posuny v postupu. K nim patří zvl. fungující komunikace a spolupráce celého týmu, koordinovaný postup řešení a vzájemné využívání dílčích výsledků v jednotlivých cílech, výraznější řešení projektu jako celku, realizace metodologicky náročných analýz, intenzivnější vstupy do školního terénu. Uplatnila se provázanost a koncentrace na klíčové problémy školního vzdělávání, což dokládají prezentované výstupy a účast v mezinárodních aktivitách. Za nejvýznamnější inovaci, pozitivně reflektovanou odbornou komunitou, lze považovat vydávání nového časopisu *Orbis scholae*.

Řešení projektu bylo pozitivně hodnoceno Radou Centra zdůrazňující zejména pracovní intenzitu, kvalitu výstupů a koordinaci postupu.

Metodologie a výsledky řešení projektu jsou využívány průběžně ve školení doktorandů, kurzech, seminářích a workshopech pro ně pořádaných. Do vlastního řešení projektu je zapojeno celkem 11 doktorandů.

V následujícím roce budou pokračovat zejména empirické výzkumy. V dílčím cíli 4 bude realizováno rozsáhlé kvantitativní šetření vzdělávacích potřeb, v dílčím cíli 5 bude proveden sběr dat pro vícečetnou případovou studii ve školním terénu. V dílčím cíli 6 se bude výzkum koncentrovat na utváření klíčových kompetencí u žáků, v dílčím cíli 7, kromě pokračujících videostudií v našich školách, budou prováděny mezinárodní komparace. V dílčím cíli 2 bude vydána srovnávací studie o německém vzdělávacím systému a rozpracovány studie dalších 2 evropských zemí.

Ukončeno bude řešení dílčího cíle 1 publikací mezinárodní monografie v angličtině vydanou v prestižním zahraničním nakladatelství. Ukončeno bude také řešení dílčího cíle 3, vrcholnou aktivitou bude mezinárodní konference s prezentací výsledků a publikací v angličtině.

Dále bude vycházet recenzovaný časopis *Orbis scholae*, vydána budou 2 česká a 1 anglické číslo. Tematicky bude následující ročník zaměřen na a) Videostudie jako metodu výzkumu vyučování a učení (č. 1), Školu jako učící se organizaci (č. 3). Anglické číslo bude věnováno problémům spravedlivosti a sociální spravedlivosti ve vzdělání (č. 2). Předpokládají se vystoupení řešitelů na mezinárodních a zahraničních konferencích, zejména na evropské konferenci srovnávací pedagogiky v Athénách, na konferenci Evropské asociace pedagogického výzkumu v Göteborgu a dalších. Pokračovat budou semináře a workshopy dílčích týmů, plánuje se společné výjezdní zasedání Centra. Mezinárodní spolupráce se stabilními partnery bude pokračovat, prohlubovat se bude mezinárodní integrace postupů a komparace výsledků řešení.

Eliška Walterová